

RØYKEN ROTARY 9/3-2020

HVOR GÅR NORSK POLITIKK?

JAN ERIK GRINDHEIM PhD
CIVITA OG UNIVERSITETET I SØRØST-NORGE
@JanGrindheim

1

Introduksjon

«Proffentlig», «Flexicurity», «Glocally»
- kjennetegn ved den nordiske velferdsstatsmodellen

«Private Man, Public Woman»
- sektor og kjønn som ny politisk skillelinje?

«Start-up Nation versus Cohesion Country»
- felles utfordringer, forskjellige løsninger?

Konklusjon

2

INTRODUKSJON

«Proffentlig», «Flexicurity», «Glocally»
- kjennetegn ved den nordiske velferdsstatsmodellen

«Private Man, Public Woman»
- sektor og kjønn som ny politisk skillelinje?

«Start-up Nation versus Cohesion Country»
- felles utfordringer, forskjellige løsninger?

Konklusjon

3

Theodore J. Lowi (1964) = fire typer politikk:

- FORDELINGSPOLITIKK, i form av offentlige trygder og tjenester til borgerne
- OMFORDELINGSPOLITIKK mellom samfunnsgrupper
- REGULERINGS- POLITIKK for individuell og kollektiv handling
- KONSTITUERENDE POLITIKK, som skaper, opprettholder og endrer de statlige institusjonene

4

EN VANSKELIG PARLAMENTARISK SITUASJON

? REGJERING OPPOSISJON ?

5

Introduksjon

«PROFFENTLIG», «FLEXICURITY», «GLOCALLY»
- KJENNETEGN VED DEN NORDISKE VELFERDSSTATSMODELLEN

«Private Man, Public Woman»
- sektor og kjønn som ny politisk skillelinje?

«Start-up Nation versus Cohesion Country»
- felles utfordringer, forskjellige løsninger?

Konklusjon

6

«En vesentlig del av det offentlige oppgaver, slik de løses gjennom statlige etater, institusjoner, foretak, kommuner og fylkeskommuner etc., gjelder hvordan det offentlige skal regulere, supplere, kompensere etc. det som skjer innenfor markedet, privatsfæren og det sivile samfunn» (Hermansen 2005, s. 41).

7

Forhandlingsøkonomi & blandingsadministrasjon

NTL – VALG
VELFERDSKONFERANSER
Velferdsstatens utvikling – hva nå?
og politiske konflikter i Norden på 2000-tallet.

8

Typer av velferdsmodeller

INSTITUSJONELL OMFORDELING

- ✓ universalistisk
- ✓ skattebasert
- ✓ generøs og omfattende

PRESTASJONSBASERT

- ✓ partikularistisk
- ✓ forsikringsbasert
- ✓ middels stor og målrettet

RESIDUAL

- ✓ sikkerhetsnett
- ✓ frivillig basert
- ✓ liten og selektiv

NORDISK
KONTINENTAL
SYDEUROPEISK

Kilde: Bygger på Tiernus (1974).

9

Overload, Ungovernability and Delegation:
The Theories and the British Case
ANTHONY H. BIRCH*

You only live your capacity once.

The Rt. Hon. Harold Wilson, MP

The concept of 'overload' was introduced into the vocabulary of political science in 1970, in two publications which appeared almost simultaneously in the United States and Britain. One was by Michael Cresser in a report on the governability of democracies entitled *The Crisis of Democracies*; the other by Anthony King in *Political Studies*. Both authors took the same general line: that there had been a rapid growth in public expectations about what benefits could be provided by governments in Western democracies, that many of these expectations had inevitably been disappointed, and that the result was a serious decline of public confidence in government. King summarized the development in an aphorism to which I have quoted twice again: 'Once upon a time man looked to God to order the world. Then he looked to the market. Now he looks to government'. And what things are wrong people blame not 'him' or 'it' but 'them'. It was suggested by King that this development had made Britain more difficult to govern and by Cresser more generally that Western democracies might be moving towards a condition of ungovernability.

These particularistic developments in the modern state as a social structure, supplemented in King's case by a useful discussion of the growth of dependency relationships in modern society as one of the factors leading to overload. However, neither King nor Cresser has written about the problems in depth. For theories about how and why the phenomena to which they give the label of 'overload' have developed, and what their consequences are likely to be, we must look to three other groups of writers, who did not share the term themselves. The first is the group of American writers who have come to be known as the neo-institutionalists, namely Daniel Bell, G. M. Lewis, Robert Dahl and Joseph Schumpeter. The second is a group of liberal economists, comprising Samuel Hays and Peter Jay in England and David Little in Canada. The third is a group of neo-Marxist writers, of whom I mention two, Michael Cresser, Samuel Hays and Peter Jay in England and David Little in Canada. The third is a group of neo-Marxist writers, of whom I mention two, Michael Cresser, Samuel Hays and Peter Jay in England and David Little in Canada. The third is a group of neo-Marxist writers, of whom I mention two, Michael Cresser, Samuel Hays and Peter Jay in England and David Little in Canada.

Ronald Coase [1937]:
Hvorfor blir enkelte funksjoner ivarett innenfor en hierarkisk organisasjon, mens andre blir overlatt til markedet?

10

BESTILLER

UTFØRER

EIER

FINANSIØR

VELFERDS-STATEN

11

Introduksjon

«Proffentlig», «Flexicurity», «Glocally»
- kjennetegn ved den nordiske velferdsstatsmodellen

«PRIVATE MAN, PUBLIC WOMAN»
- SEKTOR OG KJØNN SOM NY POLITISK SKILLELINJE?

«Start-up Nation versus Cohesion Country»
- felles utfordringer, forskjellige løsninger?

Konklusjon

12

Partienes viktigste saker i valgprogrammene 2017-2021

	Radt	SV	Sp	Ap	MDG	KrF	V	H	FrP
Helse	90	129	136	155	123	197	185	137	93
Skole og utdanning	143	233	142	304	88	344	254	42	267
Eldreomsorg	5	4	12	7	1	12	0	3	11
Barn og familie	59	125	133	122	77	134	252	97	127
Miljø	71	78	38	49	132	112	124	72	45
Sosiale forskjeller	11	14	9	7	2	6	4	10	0
Forsvar og sikkerhet	12	28	19	68	26	126	63	40	74
Innvandring	25	16	14	7	13	31	43	3	40
Arbeidsliv	30	71	39	116	33	55	47	64	47
Distriktpolitikk	1	1	4	1	0	8	1	2	1
Samferdsel	4	1	9	5	1	21	3	5	3
Skatter og avgifter	33	51	62	37	97	64	59	11	130
Antall ord totalt	28 342	41 075	36 509	34 274	33 724	69 767	61 804	35 466	43 015

Kilde: Partienes valgprogrammer 2017-2021.

13

Velgernes viktigste saker ved stortingsvalg

	2001	2005	2009	2013	2017
Helse	22	15	19	23	17
Skole og utdanning	34	32	29	22	21
Samferdsel	-	3	8	15	7
Miljø	8	8	20	14	20
Skatter og avgifter	34	17	15	14	23
Eldreomsorg	16	23	18	13	12
Innvandring	4	6	16	12	28
Barne- og familierpolitikk	14	13	6	8	5
Økonomi, industri og sysselsetting	4	13	12	7	18
Distriktpolitikk	7	9	5	7	9
Offentlig-privat	2	4	3	5	4
Sosial utjevning	5	6	3	3	6
N	1753	1774	1573	1772	4943

Kilde: Berg og Karlén 2017:2.

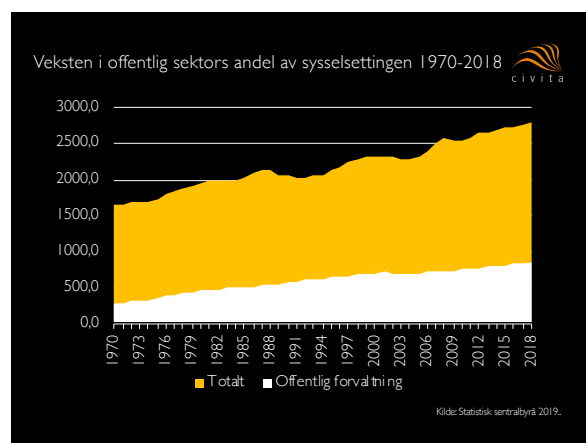
14

Andel av partienes velgere som nevner sak som viktig 2017

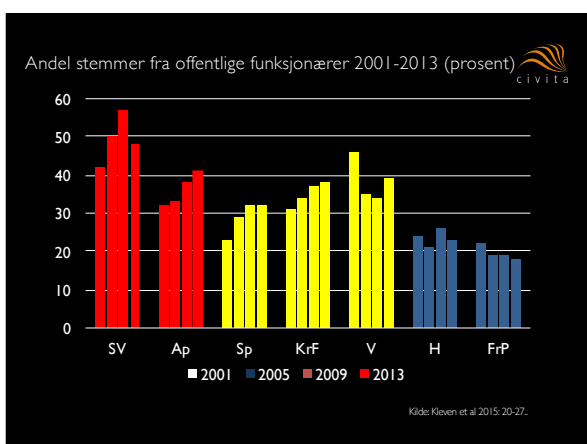
	R	SV	A	V	KrF	SP	H	FrP	MDG
Helse	16	9	31	20	20	16	27	20	8
Skole og utdanning	4	32	26	38	19	10	28	5	21
Samferdsel	1	2	5	11	4	12	15	19	1
Miljø og klima	26	51	18	39	22	14	8	2	82
Skatter og avgifter	13	3	11	8	2	7	24	30	12
Eldreomsorg	3	4	26	4	21	20	18	20	4
Innvandring	9	19	8	12	14	8	23	70	26
Barne- og familierpolitikk	0	1	5	5	37	3	4	1	4
Økonomi, industri og sysselsetting	8	5	20	30	7	8	25	13	5
Distriktpolitikk	10	2	7	3	2	62	2	3	3
Offentlig-privat	23	4	2	1	0	2	2	0	3
Sosial utjevning	25	31	8	2	3	3	1	1	4
N	186	298	1315	201	165	467	1060	465	204

Kilde: Berg og Karlén 2017:2.

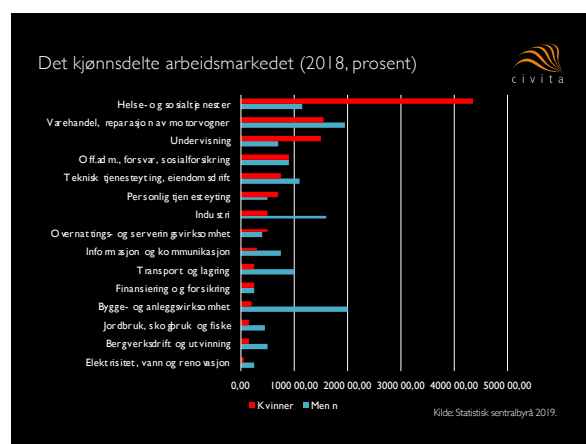
15

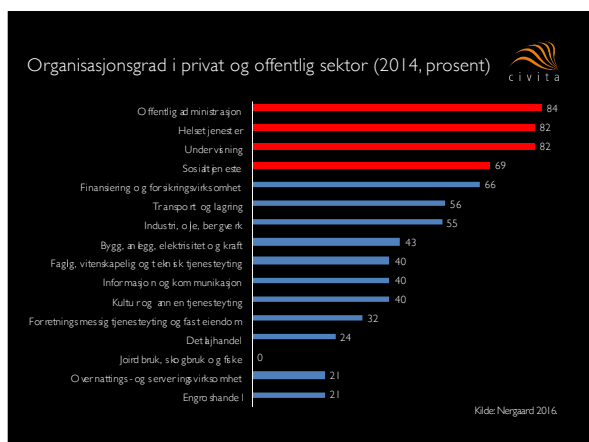
16

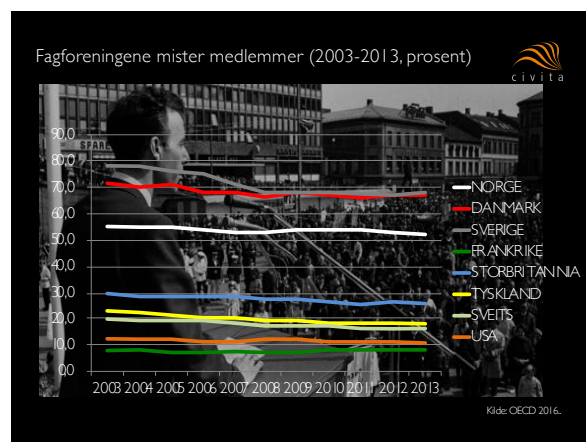
17

18

19

20

Introduksjon

«Proffentlig», «Flexicurity», «Glocally»
- kjennetegn ved den nordiske velferdsstatsmodellen

«Private Man, Public Woman»
- sektor og kjønn som ny politisk skillelinje?

«START-UP NATION VERSUS COHESION COUNTRY»
- FELLES UTFORDRINGER, FORSKJELLIGE LØSNINGER?

Konklusjon

21

Marit Holter Sørensen
Seksjonssjef offentlige anskaffelser Difi
16. April 2019

Behov for omstilling i både næringsliv og offentlig sektor kaller på innovasjon og utvikling av nye løsninger.

Innovasjon har dårlige vilkår innenfor lukkede rom med folk som tenker likt og har lik bakgrunn. Samtidig skjer det en rivende teknologisk utvikling som offentlig sektor trenger å ta del i.

Det kan ikke skje gjennom lange innkjøpsprosesser, detaljerte krav til leveransene og en armlengdes avstand mellom innkjøper og leverandør.

Nå trenger vi en ny kultur i offentlig sektor der man åpner opp for samarbeid både med innbyggere, frivillig sektor og markedet for å løse utfordringene vi står overfor. Dette er ikke ideologi – det er samhandling.

22

«Det finnes bare en måte å virkelig stoppe velferdsprofittørene på. Det er jo å gå inn for et forbud. Det er til og med et populært krav», sa SV-leder Audun Lysbakken til FriFagbevegelse 22.10.2018.

«Når noen angriper Rødt for å være nazistisk, har vi gjort noe riktig. De som driver velferd for profitte, ER velferdsprofittører», sa Rødt-leder Bjørnar Moxnes til FriFagbevegelse 22.10.2018.

23

Kan private aktører møte velferdsstatsens utfordringer?

- ✓ Demografiske endringer
- ✓ Endrede familie-/ samlivsstrukturer
- ✓ Endringer i arbeidsmarked og sysselsetting
- ✓ Profesjonsstyring og pasientkrav
- ✓ Økt utdanning og politisering
- ✓ Internasjonalisering og globalisering

24

HOLDNING TIL INTERNASJONAL HANDEL 2017-2021

	RØDT	SV	SP	AP	MDG	KRF	V	H	FRP
Markedsøkonomi									
Frihandel									
Bilaterale avtaler									
Multilaterale avtaler									
WTO									
EFTA									
EØS									
EU									
TTIP									
TISA									

Kilde: Forslag til partiprogrammer for 2017-2021. = positiv, = negativ, = godtar m/endringer. CIVITA

25

 Internasjonalisering og globalisering
 – Case: Europeisk arbeidslivsbyrå

Jan Olav Andersen (EI og IT):

Vi ønsker ikke en utvikling der vi tvinges til å harmonisere vår regulering av arbeidslivet med et felleseuropeisk arbeidsliv.

Det vil bety en senkning av standarden i Norge.

Jeg deler ikke oppfatningen av at tvistløsningsfunksjonen bare skal være et «konflikttråd».

Jorunn Berland (YS):

Fordi arbeidslivet er så grenseløst som det er i dag, er det viktig at vi får til et godt samarbeid.

Vi vet blant annet fra Arbeidstilsynet, at det gir resultater i kampen mot sosial dumping og arbeidslivs-kriminalitet.

Meklingen handler om å prøve å finne løsninger i saker som allerede i dag kan ankes opp i den europeiske domstolen.

Kilde: Grindheim 2019.

26

Introduksjon

«Proffentlig», «Flexicurity», «Glocally»

- kjennetegn ved den nordiske velferdsstatsmodellen

«Private Man, Public Woman»

- sektor og kjønn som ny politisk skillelinje?

«Start-up Nation versus Cohesion Country»

- felles utfordringer, forskjellige løsninger?

KONKLUSJON

27

EN ÅPEN ELLER LUKKET ØKONOMI?

KAPITALISMEN 1990

KOMMUNISMEN 1990

28